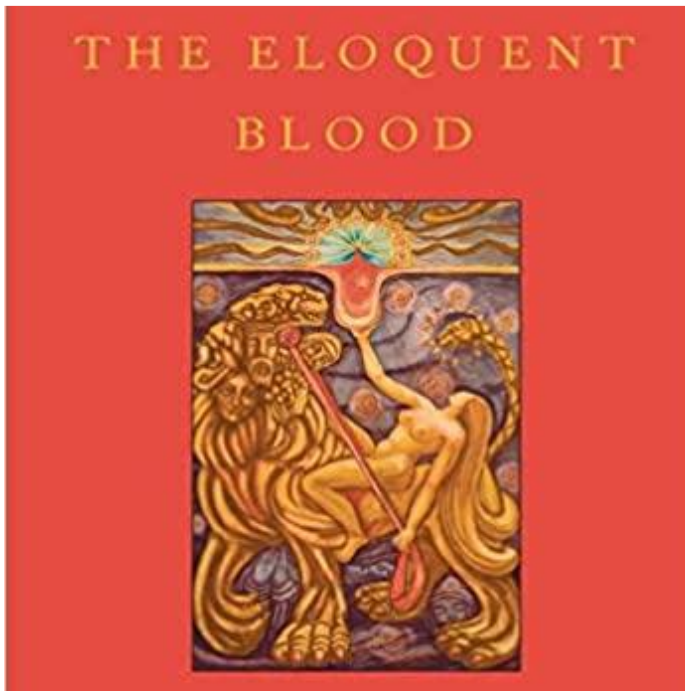

Tulipunaisen porton ja Babalon-jumalattaren johdattama matka feminiinisyyden rakentumiseen länsimaisessa esoteriassa

Toni Brander
Turun yliopisto

Manon Hedenborg White 2019. *The Eloquent Blood: The Goddess Babalon & the Construction of Femitivities in Western Esotericism*. New York, Oxford University Press, 374 s.

Ja hän vei minut hengessä erämaahan. Siellä minä näin naisen istuvan helakanpunaisen pedon selässä; peto oli täynnä pilkkaavia nimiä, ja sillä oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea. Ja nainen oli puettu purppuraan ja helakanpunaan ja koristettu kullalla ja jalokivillä ja helmillä ja piti kädessään kultaista maljaa, joka oli täynnä kauhistuksia ja hänen haureutensa riettauksia. Ja hänen otsaansa oli kirjoitettu nimi, salaisuus: "Suuri Babylon, maan porttojen ja kauhistuksien äiti". Ja minä näin sen naisen olevan juovuksissa pyhien verestä ja Jeesuksen todistajain verestä; ja nähdessäni hänet minä suuresti ihmettelin (Ilm. 17:3-6, KR38-suomennos)

Vuonna 1904 kyseinen sitaatti Johanneksen Ilmestyskirjasta kääntyi pääläelleen. Tuolloin englantilainen okkultisti ja seksuaalimaagikko Aleister Crowley (1875-1947) vastaanotti vaimonsa Rosen kanavoimana viestin Aiwass-nimiseltä entiteetiltä Egyptissä. Uuden aikakauden maagi-

Brander: Tulipunaisen porton ja Babalon-jumalattaren johdattama matka feminiinisyyden rakentumiseen länsimaisessa esoteriassa

nen profetia, joka tultiin tuntemaan *Liber AL vel Legis*inä eli *Lain kirjana*, nosti Babylonin huoran ja epäsikiöiden äidin Crowleyn uuden uskonnon, Theleman, merkittävimmäksi jumalatarhahmoksi.

Ruotsalaisen Manon Hedenborg Whiten *The Eloquent Blood: The Goddess Babalon & the Construction of Feminities in Western Esotericism* –teos keskittyy tarkastelemaan Babalonia ja Thelema-järjestelmässä sen henkilöitymänä pidettävää ”Helakanpunaista naista” eli Scarlet Womania. Teos perustuu hänen uskontotieteen väitöskirjaansa, jota Hedenborg White puolusti Uppsalan yliopistossa vuonna 2017. Tutkimuksen keskiössä ovat Babalon-diskurssi sekä erilaiset tulkinnat Babalon-jumalattaresta, joiden avulla Hedenborg White pyrkii käsittelemään feminiinisyyden ja seksuaalisuuden alati muuttuvaa rakentumista länsimaisessa esoteriassa. Tarkastelemalla Babalon-diskurssia, Hedenborg White tutkii, mitä uusia vaihtoehtoisia selitysmalleja sukupuolelle ja seksuaalisuudelle annetaan jälkiviktoriaanisen ajan okkultismin kontekstissa. *The Eloquent Blood* seuraa Babalonin ympärille rakennettuja merkityksiä aina Theleman alkuvaiheilta *Fin de siècle*n aikakaudelta nykypäivän modernin okkultismin harjoittajien keskuuteen. Tutkimuksen lähteinä toimivat kattava kirjo esoteerisia tekstejä ja rituaalikuvauksia modernin ajan merkittäviltä okkultisteilta, kuten Crowleyta, Kenneth Grantilta ja Jack Parsonsilta, sekä Hedenborg Whiten tekemä etnografinen tutkimus yhdysvaltalaisen thelemiittien keskuudessa ja toistakymmentä Thelemaa tunnustavien okkultistien ja rituaalimaagikoiden haastattelua.

Teoksen ensimmäiset luvut käyvät läpi Aleister Crowleyn tulkintoja Babalonin ja Scarlet Womanin merkityksistä ja rooleista Thelemassa. Hedenborg White tutkii tarkkasilmäisesti Crowleyn tulkintoja Babalonista ja feminiinisyydestä aina Crowleyn alkutuotannon dekadenteista runoista *Lain kirjan* ja *Vision and the Voice*:n maagisiin näkyihin, joissa Babalon on merkittävässä asemassa, päätyen Crowleyn viimeisiin kirjoituksiin 1940-luvun lopulle. Crowleyn magissa Babalon ja Scarlet Woman olivat transgressiivisiä käsitteitä, joilla pyrittiin tuhoamaan normatiivisia käsityksiä feminiinisyydestä ja naisen seksuaalisuudesta. Crowley pyrki Hedenborg Whiten mukaan ”eroottisen tuhoamisen” kautta vastustamaan viktoriaanisen ajan tiukkoja sukupuolirooleja ja seksuaalisia normeja. Sukupuolirajojen hälventäminen ja seksuaalinormien rikkominen olivat ennen kaikkea initiatorisia keinoja, joiden avulla edettiin kohti henkistä valaistumista.

Babalon merkitsi Crowleylle kaiken itseensä sulkevaa jumalataria, maagisessa initiaatiossa tapahtuvaa egon kuolemaa, jonka Crowleyn järjestelmässä etenevän maagikon oli kohdattava. Scarlet Woman ei ollut Thelemassa vain okkulttinen termi, vaan rooli ja maaginen titteli, jonka Crowley antoi elämänsä merkittävimmille naispuolisille kumppaneilleen, jotka auttoivat häntä kehittämään maagisia teorioita.

The Eloquent Blood nostaa esille myös Crowleyn ristiriitaisia tulkintoja feminiinisyydestä ja naisen seksuaalisuudesta. Vaikkakin Crowley oli seksuaalisen vapautumisen äänekäs kannattaja ja naisten oikeuksien puolestapuhuja, monet hänen päiväkirjamerkintänsä ja maagisiin kirjoituksiin tekemänsä kommentaarit asettavat naisen alistaiseen asemaan magian harjoittamisessa. Hedenborg White korostaa, että Crowleyn näkemysten tulkitseminen vain seksistiseksi tai misogynyiseksi on kapea-alaista, ottaen huomioon esimerkiksi naisten korkean aseman Thelemassa, sekä Crowleyn tuotannon vaikutuksen hegemonisen feminiinisyyden ideaalien rikkomisessa 1900-luvun alun Englannin puritaanisessa ilmapiirissä.

Brander: Tulipunaisen porton ja Babalon-jumalattaren johdattama matka feminiinisyyden rakentumiseen länsimaisessa esoteriassa

Crowleyn Babalon-tulkintojen jälkeen Hedenborg White siirtyy käsittelemään Jack Parsonsin (1914-1952) ja Kenneth Grantin (1924-2011) rooleja Babalon-diskurssissa. Jack Whiteside Parsons oli yhdysvaltalainen rakettitiedemies ja merkittävä vaikuttaja 1940- ja 1950-lukujen okkulttisissa piireissä. Parsonsin merkillisen henkilöhistorian vuoksi, hänen maagisista rituaaleistaan on tullut tunnetuimpia taruja nykyaikaisessa occultloressa.

Parsons aloitti vuonna 1945 yhdessä skientologian perustajan L. Ron Hubbardin kanssa ”Babalon Työskentelynä” tunnetun maagisen rituaalin, jonka tarkoituksena oli synnyttää Babalon-jumalattaren maallinen ruumiillistuma. Pian työskentelyn jälkeen Parsons tapasi tulevan puolisonsa, Marjorie Cameronin, jolle hän antoi Scarlet Womanin maagisen tittelin. Hedenborg White maalaa Parsonsista kuvan aikakautensa profotemistinä, jolle Babalon edusti noituuden jumalatarta ja uuden aikakauden naiseuden ihannetta. Hedenborg Whiten mukaan Parsonsin maagisiin tulkintoihin vaikuttivat hänen omat henkilökohtaiset poliittiset mielipiteensä. 1940-luvun Kalifornian vasemmistolaisissa piireissä liikkunut Parsons ammensi maagisiin teksteihinsä ajatuksia sosialistisista ja anarkistisista ideoista. Babalon oli Parsonsille feminiininen thelemiittinen messias ja vallankumouksellinen soturinainen, jonka tarkoituksena oli vapauttaa maailma abrahamilaisten patriarkaalisten uskontojen kahleista.

Kolmas tapaustutkimus keskittyy okkultisti Kenneth Grantiin ja hänen tyfonisen trilogiasarjansa Babalon- ja Scarlet Woman -kuvauksiin. Grantin kolmesta trilogiasta koostuva okkulttinen kirjasarja on synteesi Crowleyn ja kaaosmaagikko Austin Osman Sparen teorioita, tantraa ja intialaisen Advaita Vedanta -filosofian ykseysajattelua. Hedenborg White näkee Grantin ensimmäisenä okkulttisena kirjailijana, joka kritisoi Crowleyn androsentristä tulkintaa magiasta. Siinä missä Crowley näki siennesteen seksuaalimagian tärkeimpänä eliksiirinä, Grant nosti jalustalle naisten seksuaalieritteet. Grantin Thelemaa ja tantraa yhdistelevässä magiassa nainen nähtiin biologisten ominaisuuksiensa vuoksi porttina henkimaailmaan. Hedenborg Whiten mukaan Scarlet Woman representoi Grantin mytologiassa tantra-koulukunnan papitarta, joka toimii universumin kosmisten voimien kanavoijana ja oraakkelinä. *The Eloquent Blood* näkee Grantin tulkinnan feminiinisyydestä maskuliinisuuden ja dualististen käsitteiden tuhoajana, ja tyfonisen tradition Babalonin universumin luovan feminiinisen shakti-voiman ilmentymänä.

Kirjan loppuosa keskittyy käsittelemään Babalonille ja Scarlet Womanille annettuja merkityksiä ja ilmentymiä Hedenborg Whiten tekemien haastattelujen ja hänen yhdysvaltalaisen thelemiittien parissa tekemänsä kenttätutkimuksen avulla. *The Eloquent Blood* on merkittävä teos modernin esoteriatutkimuksen piirissä, koska etnografisia tutkimuksia maagisten sääntökuntien parissa ei ole aikaisemmin juurikaan tehty, lukuun ottamatta Kenneth Granholmin väitöskirjaa *Embracing the dark* (2005), jonka pohjana oli Granholmin tekemät kenttätutkimukset ruotsalaisessa *Dragon Rouge* -järjestössä.

Teoksen kahdeksantoista haastateltavaa edustavat melko pluralistista otantaa nykyaikaisen okkultismin ja magian harjoittajien keskuudesta, joiden joukossa on niin Thelemaa tunnustavan *Ordo Templi Orientis* -järjestön aktiivijäseniä, kuin itseoppineita rituaalimaagikkoja ja uuspakanoita. Hedenborg White tähtää haastatteluissa selvittämään muun muassa henkilöiden käsityksiä Babalonin ja vastaanottavaisuuden suhteesta, siitä minkälaisia symbolisia merkityksiä he antavat Babalonille ja Scarlet Womanille, sekä minkälaisia vaihtoehtoisia tapoja Babalon-diskurssi antaa feminiinisyyden ymmärtämiselle.

Haastatteluista ilmenee, että monet magian harjoittajat suhtautuvat kriittisesti Crowleyn tulkintoihin Scarlet Womanin passiivisesta roolista rituaalimagiassa. Informantit kokevat myös,

Brander: Tulipunaisen porton ja Babalon-jumalattaren johdattama matka feminiinisuuden rakentumiseen länsimaisessa esoteriassa

että thelemiittisissä piireissä on meneillään voimakas feminiininen virtaus, joka ammentaa inspiraationsa Babalonin hahmosta. Hedenborg White huomioi, että yhteiskuntien muuttuneet arvot ja käsitykset feminiinisuudesta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta ovat vaikuttaneet voimakkaasti nykyaikaiseen Babalon-diskurssiin.

Luvussa 11. *Possesion and Dispossession: Embodiment, Ecstasy and Erotic Destruction* Hedenborg White analysoi rituaalikuvausten ja haastattelujen avulla neljää eri rituaalimaagista operaatiota, jotka keskittyvät Babaloniin. Rituaaleissa harjoittajat identifioituvat niin Babalonin, kuin Scarlet Womanin hahmoihin ja käyttävät niihin liitettyä symboliikkaa transgressiivisena keinona tajunnanlaajentamiseen ja maagisiin initiaatioihin.

Viimeisessä luvussa Hedenborg White punoo taitavasti yhteen tutkimustuloksiaan ja havaintojaan Babalonin ja Scarlet Womanin kuvauksista sekä feminiinisuuden rakentumisesta länsimaisessa esoteriassa. Hedenborg White näkee esoteerisuuden jatkuvasti muuttuvana ja elettyinä uskonnollisuuden muotona, josta Babalon-diskurssi toimii erinomaisena esimerkkinä.

Tapausesimerkkien ja haastattelujen analysoinnilla *The Eloquent Blood* osoittaa, kuinka Babalon-diskurssi antaa uusia tapoja feminiinisuuden subjektiiviselle kokemiselle. Hedenborg Whiten mukaan Babalon kuvastuu aineistossa sukupuolen ja seksuaalisuuden dikotomioita rikkovana jumalattarena, joka toimii niin symbolina kuin samaistumisen kohteena. Monitahoinen Babalon esiintyy tulkintatavoissa niin jumalallisena äitinä, verenhimoisena vallankumouksellisenä kuin pyhänä porttona. Se ei myöskään toimi vain intellektuaalisena ajatusmallina, vaan antaa konkreettisia tapoja kokea elettyä elämää ruumiillisuuden ja tunteiden kautta.

Hedenborg White peilaa läpi koko teoksen onnistuneesti Scarlet Womanin ja Babalonin representaatioita sekä feminiinisuuden artikulointia länsimaisen okkulttisen tradition piirissä feministifilosofien ja sukupuolentutkimuksen edustajien, kuten Judith Butlerin ja Ulrika Dahlin, tulkintoihin feminiinisuudesta. Tärkeälle sijalle nousevat myös kielitieteilijä Luce Irigarayn teoriat ”jumalallisesta feminiinisuudesta”, joiden kautta Hedenborg White jäsentää Crowleyyn, Grantin ja Parsonsin Babalon-diskursseja.

Tutkimus seisoo länsimaisen esoterian tutkimuksen klassikon, Wouter J. Hanegraaffin ja aikaisempien Crowley-tutkijoiden, kuten Martin P. Starin ja Henry Bogdanin harteilla, mutta ottaa aihealueeseen uuden ja raikkaan feministisen näkökulman. *The Eloquent Blood* ei ole pelkästään Babalonia käsittelevä teos, vaan se toimii myös loistavana läpileikkauksena merkittävien jälkiviktoriaanisen ajan okkultistien maagisiin teorioihin. Hedenborg White onnistuu käsittelemään monimutkaista aihealuetta koherentisti, ja tekemään usein melko vaikeaselkoisista okkulttisista teorioista ymmärrettäviä kaikille länsimaisesta esoteriasta kiinnostuneille.